DÖRDÜNCÜ SÖZ

Kur'an tefsiri olan Risale-i Nur Külliyatında okuyanların bildiği özellikle ifade edilen temsil ile çok kolay ve zevkli olan ve namazın öneminin ve pratikliğinin anlatıldığı Dördüncü Söz üzerine bir çalışma yapmak istiyorum.

Bu Kur'ani hakikatlar "imanı tahkiki" eğitimi verir ve iman eğitiminde esas olan bilgi değildir. Zira bilgi iman değildir. Bu imani tahkiki eğitiminde de dikkat etmem gereken husus hangi risale olursa olsun ona ülfet nazarıyla, biliyorum iddiası ile yaklaşmamak ihtiyaç hissederek okumaktır. Biliyorum iddiasındaki kişinin öğreneceği hiçbir şey yoktur.

Dördüncü Sözü bu noktada daha iyi analiz ederek hem bu sözün başındaki hadisi hemde Kur'an'da "salât" yada en basit ifade ile "namaz" hakikatını ve bununla ilgili ayetleri anlama gayreti içinde olacağım. Yani amacım namaz yada tam manası ile "salât" hakikatını Kur'an ve onun tercümanı olan hadis nasıl anlattığını anlamak.

Dördüncü Söz

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلصَّلٰوةُ عِمَادُ الدِّينِ

Namaz, ne kadar kıymetdar ve mühim, hem ne kadar ucuz ve az bir masraf ile kazanılır, hem namazsız adam ne kadar divane ve zararlı olduğunu, iki kerre iki dört eder derecesinde kat'î anlamak istersen; şu temsilî hikâyeciğe bak, gör:

Dördüncü söz sair risalelerden farklı olarak hadisi şerif ile başlıyor. Manası herkesçe malum olan "namaz dinin direğidir" hadisi ile salat yani namaz hakikatı anlatılacak.
Dördüncü Söze gelene kadar ilk üç sözde müellif Bediüzzaman Said Nursî beni önemli bir Kur'ani eğitimden geçirdi.
Birinci Söz'de var oluşu ve var etme kabiliyetinin ancak Allah'a ait olduğunu ve bu var etme yanılgısında olan veya oldurulan iki tagutu yani ENE ve TABİATI kırıp tevhidi yani İslam nişanını ders verdi.
İkinci Söz'de var oluşu var edeni yani alemi şehadetteki yaratmayla aslında zahir ama zâtı itibariyle gayb olan yaratıcıyı her tasarrufatında gözüken adalet, rahmet, nizam vasıfları ile bana tanıtıp imanın içinde ki saadeti ders verdi.

Üçüncü Söz'de ibadet kavramını mutlak itaat olarak her şeyde bir zâtihi gözüktüğünü ve insanın zarar ve menfaatı bekleme merciinin ancak mutlak bir ilah olduğunu ve buna şahitlik etmesi gerektiğini ders verdi.

Dördüncü Söze kadar adeta bana hayat denilen kavramın ancak din ile hayatlanacağını ve mânalanacağını ifade etti.

Üstad yine başka yerde bana din hakikatını hayatın içinde bir kavram olduğunu şöyle ifade ediyor.

717

Din hayatın hayatı, hem nuru, hem esası. İhya-yı din ile olur şu milletin ihyası. İslâm bunu anladı...

Başka dinin aksine, dinimize temessük derecesi nisbeten milletin terakkisi. İhmali nisbetinde idi

Milletin tedennisi. Tarihî bir hakikat, ondan olmuş tenâsi...

Maalesef din hakikatı bugün dünyaya alternatif olarak anlaşılan bir hakikat olmuş.

Ve bu aslından kopuk anlayış bizi ümmetler yarışında hem geri bırakmış hemde dini kurumsal bir yapıya sokup 'islamiyetin birebir eğitim metodu yerine "din adamları" ifadesi ile birinin liderliğinde ona sorgusuz sualsiz ve sayısız tebaiyet yanlışını doğurmuş.

Bu dinden kopuk ayrışmış dünya yorumu ile müslümanın dünyaya ait say ve gayretini de kırmış. Dengenin bozulması ile çalışan ve dünyevi işlerini yapan kişiler dini çalışmaya ve gelişmeye engel bir unsur görerek dine mesafeli durmuş, dinini daha fazla yaşamak isteyen kişilerde dünyaya mesafe koymuş ve hem dünyasını kaybetmiş hemde dini çok dar bir kalıba sokarak geniş bir ubudiyet ve tefekkür sahasını kendine kapatmış.

Halbuki Kur'an bana hayat içinde her alanda var olan din hakikatını görmeyi ders verir. Ve Kur'an'ın bu marifetullah eğitimi ve talim-i esma ile her yaptığım işte, her okuduğum şeyde bana çok geniş bir tefekkür ve marifet kapısını aralıyor. Bu sır içindir ki Bediüzzaman hazretleri kendilerine Allah'ı anlatmayan ondan bahsetmeyen muallimlerden şikayet eden talebelere vermiş olduğu cevap bana çok önemli bir ölçü veriyor ve hayata, kainata hatta okuduğum ilimlere bakış açımın ne olması ve nasıl olması gerektiğinin dersini de bu cevap içinde ifade ediyor:

ALTINCI MESELE

Risale-i Nur'un çok yerlerinde izahı ve kat'î hadsiz hüccetleri bulunan iman-ı billah rüknünün binler küllî bürhanlarından bir tek bürhana kısaca bir işarettir.

Kastamonu'da lise talebelerinden bir kısmı yanıma geldiler. "Bize Hâlık'ımızı tanıttır, muallimlerimiz Allah'tan bahsetmiyorlar." dediler.

Ben dedim: Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla mütemadiyen Allah'tan bahsedip Hâlık'ı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz.

Altıncı mes'elede ki bu metod bana talim-i esma ile kainatı ve okuduğum ilimleri okuma ve anlama dersini veriyor. Ve bu öğreti ve metod hayatın her alanında bana çok büyük bir ibadet-i tefekküriye kapısını açıyor. Buda aslında Kur'an'ın ifade ettiği "salih amel" ifadesinin hayatın her alanında her şeyinde yakalama fırsatını veriyor.
Fakat bu çok geniş ibadet-i tefekküriye ile dolu olan salih amel şuurunu yakalamak ciddi, sürekli bir tahkiki iman eğitimi ile mümkün olur.
Maalesef dünyevi meşgale ile müslümanlar bu eğitimi ikinci üçüncü sıraya attıkları için dünya için dinini feda ettiklerinden din adına yapılan bütün tahşidatlar dünyadan ve çalışmaktan uzak dur gibi ifadeler içinde ele alınmış

Namaz yani Kur'ani ifade ile "salât" aslında hayatın merkezi ve hakikatıdır ve bu cihetle hayatın yani dinin direğidir.
Namaz hayatın yorumlaması ve bu yorumların dil ve fiil ile ifade edilmesidir.
Namazı sıksak namaz kelam olarak üç kelimede özetlenir. Bu üç kelimede aslında hayatın tanımı ve anlamıdır.
Bunun izahı Mesnevi'de çok güzel ifade ediliyor. Şöyle ki

İ'lem Eyyühel-Aziz!

"**Sübhanallah**", "**Elhamdülillah**", "**Allahü Ekber**" bu üç mukaddes cümlenin faidelerini ve mahall-i istimallerini dinle:

1- Kalbinde hayat bulunan bir insan kâinata, âleme bakarken idrakinden âciz bilhâssa şu boşlukta yapılan İlahî manevraları görmekle hayretler içinde kalır. İşte bu gibi hayret ve dehşetengiz vaziyetleri ancak "**Sübhanallah**" cümlesinden nebean eden mâ-i zülali içmekle o hayret ateşi söner.

130

2- Aynı o insan, gördüğü leziz nimetlerden duyduğu zevkleri izhar etmekle, "**Hamd**" ünvanı altında in'amı nimette ve mün'imi in'amda görmekle idame-i nimet ve tezyid-i lezzet talebinde bulunarak "**Elhamdülillah**" cümlesiyle nimetler definesini bulan adam gibi nefes alıyor.

3- Aynı o insan, mahlukat-ı acibe ve harekât-ı garibeden aklının tartamadığı ve zihninin içine alamadığı şeyleri gördüğü zaman, "**Allahü Ekber**" demekle rahat bulur. Yani, Hâlıkı daha azîm ve daha büyüktür. Onların halk ve tedbirleri kendisine ağır değildir.

Bu üç cümlede çok önemli nokta "insan" yani İslama ulaşmanın en önemli şartı insan olmak. İnsaniyetten İslamiyete formülü çok önemli bir formül.

Diğer bir nokta üç kelamın ddu dolu ifade edilmesi çok büyük bir farkındalığa bu farkındalıkta "bakmaya" hayrete bağlanmış. Bakıp görerek temaşa ettiğim varlıkların varlığının ne kendi nede kendi gibi bir varlıkla daim ve kaim olamayacağının idraki ile olur.

Hamd yani şükür kelamının ziyade olması da kendi dünyamda nimet kavramının genişliği ve onlara olan ihtiyacımın farkındarlığı ile olur. Kendimi cismoniyet ve mide olarak tanımlamayarak kalp, ruh gibi manevi yönlerimin ve onlara taallık eden nimetlerin her an karşılandığını ve sürekli istimal ettiğim nimetler olan görmek, hava, işitmek gibi nimetlerin her an farkındalığı ile hamd ve şükür sürekli hale gelir.

Subhanallah, Elhamdülillah, Allahuekber kelamları namazın ve şuur-u iman ile aslında namazda hayatın bir özeti temeli ve direği olur.

Yani benim din ile olan irtibatım ne zaman başlar sorusuna cevabım alemi şehadette ilişki kurduğum her şeyin BİR tarafından yaratılarak bana musahhar edildiğinin

farkındalığı ile başlar.

taallümle tekemmüldür, dua ile ubudiyettir. Yani: "Kimin merhametiyle böyle hakîmane idare olunuyorum? Kimin keremiyle böyle müşfikane terbiye olunuyorum? Nasıl birisinin lütuflarıyla böyle nazeninane besleniyorum ve idare ediliyorum?" bilmektir. Ve binden ancak birisine eli yetişemediği hacatına dair Kadıy-ul Hacat'a lisan-ı acz ve fakr ile

Bu üç noktanın azami farkındalığı benim dindarlığımın ölçüsüdür. Ve Kur'an ve sünnet bana bu minvalde bir din hakikatı anlatıyor.

20

Dördüncü Söz

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلصَّلٰوةُ عِمَادُ الدِّينِ

Namaz, ne kadar kıymetdar ve mühim, hem ne kadar ucuz ve az bir masraf ile kazanılır, hem namazsız adam ne kadar divane ve zararlı olduğunu, iki kerre iki dört eder derecesinde kat'î anlamak istersen; şu temsilî hikâyeciğe bak, gör:

Dikkatli incelediğimde namazın hususiyeti ve kazancı ifade edilirken zahirde dünyevi nazar ile bakıldığında tezat bir görüntü var.
Kıymetdar ve mühim olup ucuz ve az bir masraf ile elde edilen şey şüphe uyandırır dünyevi nazarla.
Namazda bu hususiyet mevcut.
Namazın kıymetdar ve mühim olması çok ucuza çok büyük kazancı (nihayette cennet gibi) kazandırıp bu kazancın çok az bir masraf yani kısa bir zaman ve zahmet veri

"emek ve zahmet" olarak kazanılıyor olması.
Böyle çok değerli, kıymetdar bir kazancı bu kadar ucuz ve az bir masrafla kazanma imkanına karşı buna aldırış etmeyen kişi divanedir yani akılsızdır.
Akılsızlık kavramını şöyle anlamak lazım.
Akıl ikiye ayrılır.
AKL-I MAAŞ: insanın maddi ihtiyaçlarına ve hususan yeme içmeğe bağlı akıldır. insanın hayvaniyet mertebesindeki aklıdır ve bu aklın insaniyetle alakası yoktur.
Ayetlerde bu akıl sahipleri vahyin muhatabı olarak alınmaz
ONLAR DÜNYA HAYATININ SADECE GÖRÜNEN YÜZÜNÜ KISMEN BİLİRLER, AHİRET HAKKINDA İSE TAMAMEN GAFLET İÇİNDEDİRLER.
(RUM SURESİ-7)

O HALDE BİZİ ANMAKTAN YÜZ ÇEVİREN VE DÜNYA HAYATINDAN BAŞKA ARZUSU OLMAYAN KİŞİLERDEN SENDE YÜZ ÇEVİR.
(NECM SURESİ- 29)
Kişinin aklı olması fitri bir yaradılışla yaratan tarafından verilen bir nimettir.
Bu akla matbu akıl denilir.

Bu akıl vahye muhatap olmak için çok önemli bir vesiledir. Zira bu fıtrî akıl sorgular ve sorgulayıcı özelliği vardır. Buna çok müşahhas bir örnek çocukların sürekli soru sorup eşyayı ve hadiseyi sorgulamasıdır.
Bu sorgulama yaşın ilerlemesi ile varlığını ve varlığı sorgulamaya götürür.

tebliğ ediyor. Sırr-ı hilkat-i âlem olan muamma-i acibanesini hall ve şerh edip ve sırr-ı kâinat olan tılsım-ı muğlakını fetih ve keşfederek, bütün mevcudattan sorulan, bütün ukûlü hayret içinde meşgul eden üç müşkil ve müdhiş sual-i azîm olan "Necisin? Nereden geliyorsun? Nereye gidiyorsun?" suallerine mukni, makbul cevab verir.

Bu sorgulama insaniyetin islamiyet ile buluşması için olmazsa olmazdır. Bu sorgulamayı unutmuş ve hayatının en büyük gayesi dünya, madde olmuş olanların durumu ayetlerde ifade edildiği gibi "uğraşmaya değmez" kişilerdir.

NASİHATIN TESİRSİZ KALDIĞI İNSANLAR

📌"İnsanlar kendileri için bir felaket demek olan dünya mallarını toplamakta sonu olmayan bir yarış içine girmişlerdi.

📌Ölünceye kadar süren bu mal biriktirme yarış ve hırsı, onları ölümsüz mutluluğa eriştirecek eylem ve çabalardan gafil bırakmıştı.

📌Öğüt vermenin hiçbir yararı yoktu onlara. Hiçbir güzel söz onları etkileyemezdi. Onlara karşı çıkmak, onlarla savaşmak da işe yaramazdı.
Çünkü bu onların inatlarını arttırır, durumlarında daha da direnmelerine neden olurdu."
(İbn Tufeyl)

Bu tür insanlar nasihatın tesirsiz olduğu kişilerdir.

AKL-I MAAD: Mahiyetinin ve varlığın sorgulanması ile bu soruların tatmin edici cevaplarını vahiyden alarak hayatını ona göre dizayn eden ahiret merkezli düşünüp yaşayan kişilerdir. Dünyayı unutmayıp dünya için ahiretini feda etmeyen ve o minvalde yaşayan insanlardır.

ONLAR NE TİCARET NE DE ALIŞVERİŞİN KENDİLERİNİ ALLAH'I ANMAKTAN, NAMAZ KILMAKTAN, ZEKAT VERMEKTEN ALIKOYMADIĞI İNSANLARDIR.

(NUR SURESİ-37)

Bu akıl sahipleri için din ve dinin ifade ettiği hakikatlar mâna ifade eder. Gerek kendinin gerek kainatın yaradılışına ve sırlarına dair ilgisi olmayanın din ve ona ait mesajlar hakkında bilgisi olmaz.

Bu risale namazın kıymet ve önemini nefsime katı olarak ders verek. Yani isbat edecek. Maalesef yüzeysel bilgilerden isbat kelimesini bana zaafı olan kişilere delilli olarak isbat etme olarak bilinir ve isbata ihtiyacı olanın şüphesi çoktur iddia edilir.

Buna dair şöyle bir tefekkürüm var:

İSBAT NEDİR? VE İSBATA OLAN İHTİYAÇ

Kelimeler ve kavramlar hakikatın giriş kapısıdır. Okunan her eserde hatta buna Kur'an-ı Kerim dahil bütün eserlerde o eser içinde geçen kelime ve kavramlara çok dikkat etmek gerekir.

Ezbere dayalı ve geleneksel anlamlandırma ve ifadelerin yanında geniş bir perspektifte konu ve ifade bütünlüğünde hatta o kelime ve kavramların gramer yapısına hatta o kelime kökü ve o kelimeye ait türevler incelenip hakikat avcılığı yapmak elzemdir.

Buna bir misal verecek olursam Risale-i Nur eserlerinde çokça geçen bir kelime olan İSBAT üzerinden ihsan edilen manayı anlamaya çalışayım.

İsbat kelime olarak külliyatta çokça geçmesinin yanında, Kur'ani bir metod olarak da çokça kullanılan bir metod.

Fakat bu isbat kelimesinin bir yönü ile ele alınmasına binaen bu asrın manevi bir Kur'an tefsiri olan Risale-i Nur eserleri ateist, deist, agnostik gibi dinsiz akımları izaha getiren

ve harice okunan eserler olarak görülüp tavsiye ediliyor.

Bu isbat manasının tek yönü ile ele alınması ile Risale-i Nur'un bu isbatlı eğitim metodu tezyif edilip okuyucularını da imanlarında gedik olan olan o yüzden isbata muhtaç olan bir grup olarak görüyorlar. Hatta bu Kur'ani isbat metodunu tezyif etmek adına "isbata ihtiyacı olanın imanında zaafı vardır" sloganını kullanıyorlar.

Fakat bu isbat kelimesi biraz daha derinlemesine incelendiğinde karşımıza çok farklı bir mana çıkıyor.

İsbat kelime manası olarak bir fikrin sıhhatini sağlamlığını delillendirme yöntemi ile ifade etmektir.

İsbat kelimesi aynı zamanda "sabit kılma" "muhkem kılma" anlamına gelir ki bu anlam Kur'an'ı bir eğitim metodudur.

Ayetlerde bir çok mesele özellikle imanın altı esasına dair meseleler Kur'an'ın birinci muhatabı olan ehl-i imana isbat yöntemi ders verilir.

Buradaki amaç "iman hakikatını" dilden, zihinden kalbe indirip sabit kılmak, muhkemleştirmektir.

Ehl-i imanın imanını taklidden, iddiadan dogmatik olmaktan kurtarıp kalbi bir bilgi olan yakin derecesine, şuhud derecesine getirmektir. Zira Kur'an'ın bizden istediği dilde ikrar ettiğimiz imanı kalp ile tasdik edip mutmain bir hale getirmemizdir.
Dolayısı ile isbata en çok ihtiyacı olanlar imanı "iman ettim bitti" olarak görmeyip son nefese kadar üzerine çalışma yapılması gereken yaradılış gayesi olarak görenlerdir.
İsbatın ve bu eğitim metodunun ikinci muhatabı olan ümmeti davet olan sair inanç mensupları gelir ki Kur'an tarafından kendilerine yapılan bu daveti insaniyetlerini kullanarak kabul edip tasdik etsinler.
Risale-i Nur genel itibari ile bu ikna metodunu çok kullanır. Üzerine çalışma yaptığım Dördüncü Söz'de de "kat'i anlamak istersen" kelamı ile aynı yöntemi kullanacağını ifade ediyor.

Dördüncü Sözün temsil kısmını inceleyeceğim

Bir zaman bir büyük hâkim, iki hizmetkârını, -herbirisine yirmidört altun verip- iki ay uzaklıkta has ve güzel bir çiftliğine ikamet etmek için gönderiyor. Ve onlara emreder ki: "Şu para ile yol ve bilet masrafı yapınız. Hem oradaki meskeninize lâzım bazı şeyleri mübayaa ediniz. Bir günlük mesafede bir istasyon vardır. Hem araba, hem gemi, hem şimendifer, hem tayyare bulunur. Sermayeye göre binilir."

İki hizmetkâr, ders aldıktan sonra giderler. Birisi bahtiyar idi ki, istasyona kadar bir parça para masraf eder. Fakat o masraf içinde efendisinin hoşuna gidecek öyle güzel bir ticaret elde eder ki; sermayesi birden bine çıkar. Öteki hizmetkâr bedbaht, serseri olduğundan; istasyona kadar yirmiüç altununu sarfeder. Kumara-mumara verip zayi' eder, bir tek altunu kalır. Arkadaşı ona der: "Yahu, şu liranı bir bilete ver. Tâ, bu uzun yolda yayan ve aç kalmayasın. Hem bizim efendimiz kerimdir; belki merhamet eder, ettiğin kusuru afveder. Seni de tayyareye bindirirler. Bir günde mahall-i ikametimize gideriz. Yoksa iki aylık bir çölde aç, yayan, yalnız gitmeye mecbur olursun." Acaba şu adam inad edip, o tek lirasını bir define anahtarı hükmünde olan bir bilete vermeyip, muvakkat bir lezzet için sefahete sarfetse; gayet akılsız, zararlı, bedbaht olduğunu, en akılsız adam dahi anlamaz mı?

Temsil çok önemli ve her noktasını çok iyi anlamak için uğraşmak gerek. Çizdiğim yerler temsilde dikkatimi daha çok çeken yerler. Sair yerlerde de mutlaka önemli mânalar vardır ama bu çalışmamda bu noktalar daha çok dikkatimi çekti. Temsilden hakikata geçince tek tek incelemeye çalışacağım.

İşte ey namazsız adam ve ey namazdan hoşlanmayan nefsim!

Hakikatlara ulaşamamanın veya hakikatla hemhal olamamanın birinci sebebi hakikatları nefsine okumamak, birinci muhatab olarak nefsimizi görmemek nasihat kabilinden harice ders vermekten kaynaklı. Kur'an'a muhatab olurken de çoğu zaman aynı hatayı yapıyoruz.

"Buradaki namazsız adam" kim? Hariçte namaz kılmayanlar mı? Hayır benim. Ama ben namaz kılıyorum ama namazım Kur'an'ın ders verdiği kıvama gelene kadar hakiki manada namaz şuurunda olmadığımdan fıkhen değil fıkhı ekber noktasında "namazsız" olarak kendimi görmem gerekiyor. Sair namaz kılmayanlara bakmıyor mu? Onlara tebliğ etmeyelimi mi? sorularına verilecek cevap tabiki bakıyor ve tebliğ edeceğiz ama önce "Ey nefsim" diyerek tahkiki iman eğitiminde rahleye nefsimi oturtacağız zaten sonra "iman tecelli eder, tezahür eder" sırrınca belki kelama gerek kalmadan halimiz o tebliği daha etkili bir şekilde yapacaktır.

Temsilden hakikata geçerken ikinci kelam "Ey namazdan hoşlanmayan nefsim"

İnsan nefsi yani nefsim namazdan hoşlanmaz. Peki insan nefsi neden namazdan hoşlaşmaz? Bunun bir çok nedeni var ama kendi alemimde anladığım genel mana şu:

Nefis ilahlık dava etmez ve ilahlıkla pek problem yaşamaz. Nefsin problem sahası Rububiyet sahasıdır. Yani bir Rabbi yani hem kendini hem kainatı terbiye edeni kabul etmiyor, Rububiyet tezahürlerini inkar ediyor.

Alem-i şehadet Rububiyet sahasının insan nefsi tarafında müşahade sahasıdır. Namazda bu Rububiyet tezahürüne karşı acziin, fakrın, kusurun hissedilip bunun fiile yani kıyam, ruku ve secde ile ifade etme halidir. Dolayısı ile bu ubudiyet hâli nefsin kabullenemediği bir hakikat olduğundan insan nefsi namazdan hoşlanmaz

21

O hâkim ise; Rabbimiz, Hâlıkımızdır. O iki hizmetkâr yolcu ise; biri mütedeyyin, namazını şevk ile kılar. Diğeri gafil, namazsız insanlardır. O yirmidört altun ise, yirmidört saat her gündeki ömürdür. O has çiftlik ise, Cennet'tir. O

Risale-i Nur bir konuyu anlatırken kullanmış olduğu Kur'an'i metodlardan biri "talim-i esma" metodudur. Konu anlatılırken o bölümde geçen esmalar gelişi güzel değil çok hikmetli bir şekilde seçilmiş. Daha önce ifade ettiğim mana Risale-i Nur Kur'an'ın çok iyi bir mukallidi. Fakat bu mukallidlik ham bir mukallidlik değil tam bir mukallidlik. Yani "mukallid-i ham" değil "mukallidi tam". Bu talim-i esma eğitim metodu Kur'an'ın çokça istimal ettiği bir metod. Ustad Yirmibeşinci Söz'de Kur'an'ın kırk vecih ile mucize yönü anlatılırken bu esma fezlekesi yönüde nazara veriliyor. Kur'an'da konu ayet içinde anlatılır ve konu o tasarruf veya tecelliyat ile ilgili esma-i ilahiye ile bitirilir.

SÖZLER-415

İşte Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, âyetlerin hâtimelerinde galiben bazı fezlekeleri zikreder ki; o fezlekeler, ya esma-i hüsnayı veya manalarını tazammun ediyor veyahut aklı tefekküre sevketmek için akla havale eder veyahut makasıd-ı Kur'aniyeden bir kaide-i külliyeyi tazammun eder ki, âyetin te'kid ve teyidi için fezlekeler yapar. İşte o fezlekelerde Kur'anın hikmet-i ulviyesinden bazı işarat ve hidayet-i İlahiyenin âb-ı hayatından bazı reşaşat, i'caz-ı Kur'anın berklerinden bazı şerarat vardır. Şimdi pek çok o işarattan yalnız on tanesini icmalen zikrederiz. Hem pek çok

Ayet sonlarındaki hatimeler ile zikredilen fezlekelerde 5 gaye murad ediliyor.

AYET SONLARINDAKİ ESMA FEZLEKELERİNİN HİKMETLERİ

1- Sonda zikredilen esma-i ilahiyenin fiil boyutunda alem-i şehadette karşılığı

2- Zikredilen esmaların manaları

3- Aklı tefekküre sevk eder.

4- Kur'an'ın maksadlarından bir kaide-i külliyeyi ifade eder. Külli bir Kur'ani kaide o esma fezlekesi içinde ifade edilir.

5- Ayette ifade edilen mananın te'kid yani kuvvetlendirilmesi ve başta aklen ve insaniyeten kabulü için teyid yani kuvvetlendirilmesi.

Kur'an okurken sonu esma-i ilahiye ile biten ayetlerde bu beş noktayı nazara alarak okumalıyım.

Risale okumalarımda da bu kanunu kendime rehber yapmalıyım. Konu içerisinde geçen esma-i ilahiyeleri anlama noktasında bu beş noktayı ele alarak konuyu anlamaya çalışmalıyım

RİSALE-İ NUR'DA KONU İÇERİSİNDE GEÇEN ESMA-İ İLAHİYEYİ ANLAMAK İÇİN TAKİP EDİLMESİ GEREKEN BEŞ NOKTA

1- Konu içerisinde geçen esma-i ilahiyenin fiil boyutunda alem-i şehadette karşılığını görmek ve fiil-esma ilişkisine şahid olmak

2- Zikredilen esmanın kelamen manasını anlamak

3- Tefekkürü artırarak o esma merkezinde konuya yoğunlaşmak.

4- O esma ile zikredilen konu içerisinde külli bir Kur'ani kaideyi hususan imana dair kaideyi anlamak

5- O esma ile konuyu aklen, kalben bir mutmainlik ile anlayıp kabul etmek, anlamak

Risale-i Nur'da geçen esma-i ilahiyeyi anlamaya çalışırken bu beş noktayı kendime rehber yaparsam istifade ziyade olur inşaallah.

Bu minvalde Dördüncü Söz'de zikredilen iki esmayı konu bütünlüğünde anlamaya çalışacağım

RAB: Kelime anlamı olarak her varlığa yaradılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri veren, terbiye eden, idare eden

HÂLIK: Kelime anlamı olarak var eden yaratan anlamına geliyor. Yukarıda zikrettiğim beş maddelik ölçü ile konuyu anlamaya çalışacağım

1- Kur'ani bir namaz için farkında olmam gereken ilk şey kainatta her an var olan yaradılış yani Hallakiyet ve o yaradılış ile beraber her an var olan ve yaradılışın evreleri olan Rububiyet

2- Yani yaratma ve terbiye manalarının ifadesi Halık ve Rab olarak karşıma çıkıyor.

3- Namaz bu iki esma merkezinde ele alınıp anlaşılması gerekir. Halıkiyet ve rububiyet sahasında alemi şehadeti anlamlandırmadan namaz yani Kur'ani bir namaz anlaşılmaz.

4- Kur'an'ın salat yani namaz ibadetini külli bir kanun olarak "HALIKIYET - RUBUBIYET ve UBUDIYET" esaslarına bina ettiğini anlamalıyım. Bu Kur'ani metodla namaz dersi kemâl mânada Dokuzuncu Söz'de ifade ediliyor. Ve namaz üç esas üzerine müminlere farz olduğu nazara veriliyor.

"Haydi siz akşama erdiğinizde ve sabaha kavuştuğunuzda Allah'ı tesbih edin. Göklerde ve yerde hamd ve övgü Ona mahsustur. İkindi vaktinde de ve öğle vaktine erişince de Allah'ı tesbih edip namaz kılın." Rum Sûresi, 30:17-18.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

فَسُبْحَانَ اللهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ * وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ

Ey birader! Benden, namazın şu muayyen beş vakte hikmet-i tahsisini soruyorsun. Pek çok hikmetlerinden yalnız birisine işaret ederiz.

Evet herbir namazın vakti, mühim bir inkılab başı olduğu gibi, azîm bir tasarruf-u İlahînin âyinesi ve o tasarruf içinde ihsanat-ı külliye-i İlahiyenin birer ma'kesi olduğundan, Kadîr-i Zülcelal'e o vakitlerde daha ziyade tesbih ve ta'zim ve hadsiz nimetlerinin iki vakit ortasında toplanmış yekûnüne karşı şükür ve hamd demek olan namaza emredilmiştir. Şu ince ve derin manayı bir parça fehmetmek için "**beş nükte**"yi nefsimle beraber dinlemek lâzım...

Yani namazın namaz olması

1- O vakitteki inkılabın farkındalığı

2- O inkılab içindeki azim tasarrufatın farkındalığı

3- iki vakit içinde hadsiz nimetlerin farkındalığı

Demek Kur'ani bir tarzda namaz basta bu iki esmanın tecellisi olan "yaradılış ve terbiye" hakikatının farkındalığı ile olur.

Namazda huşuyu artırmanın yolu imanda izzanı marifetullahta tahkiki yakalamaktır. Kalbin Halıkı ve Rabbi tanımada mutmainliği yakalaması ile olur.

Halıkiyetin ve Rububiyetin azami farkındalığı da ciddi bir tahkiki iman eğitimi ile olur.

Huşu "haşmetin" yani herşeyin yaratılması ve terbiye olunması kendisine tabi olan Hâlik ve Rabbin tasarrufatının farkındalığı ile olur.

Dolayısı ile namazda huşunun kalitesi namazın huşunun kalitesi de imanın kalitesini gösterir.

Bu noktalardan dolayı namaz dinin yani hayatın direğidir. Bu manayı teyid ve te'kid için bu sözde RAB ve HALIK esmaları merkezinde konu ele alınıyor.

İşte ey namazsız adam ve ey namazdan hoşlanmayan nefsim!

21

O hâkim ise; Rabbimiz, Hâlıkımızdır. O iki hizmetkâr yolcu ise; biri mütedeyyin, namazını şevk ile kılar. Diğeri gafil, namazsız insanlardır. O yirmidört altun ise, yirmidört saat her gündeki ömürdür. O has çiftlik ise, Cennet'tir. O

Temsil üzerinden hakikata geçiş yapmaya devam ediyorum. Temsilde ki iki hizmetkâr yolcu ifade ediliyor. Bunlardan biri mütedeyyin kelimesi.

MÜTEDEYYİN: Tedeyyün dinine bağlı olan anlamına geliyor. Dindar, dinine bağlı manası bilinen en yaygın mana. Bir başka mânası daha var. Oda "borçlanmak" manasına geliyor ki bu mana genel ibadet anlatımına ve bir önceki cümlede geçen iki esma-i ilahiye olan RAB ve HALIK'ın tasarruf ve terbiyeceliğine karşı ve bu süreçte görülen nimetlendirmelere karşı kendini borçlu hissetme, minnet duyma ve elden geldiği kadar teşekkür edebilme halidir.

Yani kişi çokça ihtiyaç duyduğu şeylerin tam vaktinde, sürekli ve ihtiyacının fazlası ile hatta alakadar olduğu bütün mahlukatınkinin de sürekli aynı el tarafından ihtiyaçlarının giderilmesi hem kendinin hem alakadar olduğu çevrenin ekstra nihayetsiz ikramlara mazhar olması ile kendini manen borçlu görür, mahcubiyet hisseder bu borcunu ödemek mukabelede bulunmak için namazını şevk ile kılar.

Mütedeyyin olmanın yolu çok büyük bir farkındalıktan geçer. Dersin başında ifade ettiğim mâna ile hayat ile din arasında ayrım yapmadan, hayatı içinde her an tezahür eden merhameti, keremi, şefkati, lutfun farkındalığını yakalamak ve bunlara karşı teşekkürde bulunma, aczini fakrını ifade etme halidir. Bu şuurun adı icâ marifetullah, muhabetullah ve lezzeti ruhani dolu ŞEVKTİR.

beşeriyenin muavenetiyle, ancak menfaatlarını celb ve zararlardan sakınabilir. Demek ki, insanın vazife-i fıtriyesi; taallümle tekemmüldür, dua ile ubudiyettir. Yani: "Kimin merhametiyle böyle hakîmane idare olunuyorum? Kimin keremiyle böyle müşfikane terbiye olunuyorum? Nasıl birisinin lütuflarıyla böyle nazeninane besleniyorum ve idare ediliyorum?" bilmektir. Ve binden ancak birisine eli yetişemediği hacatına dair Kadıy-ul Hacat'a lisan-ı acz ve fakr ile yalvarmaktır ve istemek ve dua etmektir. Yani aczin ve fakrın cenahlarıyla makam-ı a'lâ-yı ubudiyete uçmaktır.

İnsan fıtraten ilgi alaka gördüğü, kendine ihsanda bulunan kişiye karşı hürmette kusur etmez. Mesela anne veya babası içeriye girdiğinde ayağa kalkar elini öper ve hakeza farklı şekilde saygı ve hürmet ifadelerini gösterir. Bu insandaki fıtri mukabele ihtiyacını gösterir. İşte namaz da kulun farkındalığının neticesinde Rab ve Halık'a karşı kemal manada şevk ile mukabelede bulunma zamanıdır. Namaz dahil olmak üzere hiçbir ibadet verilecekler için yapılmaz, mütedeyyin olarak borçlarımıza binaen yapılır.

SÖZLER-340

İkinci Meyve:

Ey nefis! Ubudiyet, mukaddeme-i mükâfat-ı lâhika değil, belki netice-i nimet-i sâbıkadır. Evet biz ücretimizi almışız. Ona göre hizmetle ve ubudiyetle muvazzafız. Çünki ey nefis! Hayr-ı mahz olan vücudu sana giydiren Hâlık-ı Zülcelal, sana iştihalı bir mide verdiğinden

Bu mana yakalayamadığımız zaman namaz benim için zorluk ve zorlama oluyor. Bu şuurdan mahrum bir namaz zorlama, fiil olarak da yarım yamalak, suhre gibi namaz kılmama sebep oluyor.

21. Söz'de suhre kelamı kullanılıyor.

SUHRE: Zoraki iş gören, ücretsiz çalışan kimse anlamına geliyor. Bir kişinin din ile bağlantısının fazlalığı ve irtibatının kaviliği namaz ve namazdaki şevk ile belli olur. Dolayısı ile namazdaki ciddiyet ve şevk imanı tahkiki ile elde edilir.

Bu manayı yakalayamadığım nisbette, namaz öncesi hayatı yorumlamamda tefekkürün azlığı farkındalığın azlığının adı olan gafletin ziyadeliği ile başta kendimi sonra dünyayı yanlış yorumladığım nisbette namazda ciddiyetim ve şevkim olmaz fıkha göre namazlı fıkhı ekbere göre ise namazsız olacağım Bu manada benim Kur'an'ın tahkiki iman eğitiminden nasibimizin ve istifademizin göstergesi namazımdaki ciddiyet ve ona gösterdiğim ehemmiyettir.

Temsilden hakikatı anlamaya devam ediyorum.

İşte ey namazsız adam ve ey namazdan hoşlanmayan nefsim!

21

O hâkim ise; Rabbimiz, Hâlıkımızdır. O iki hizmetkâr yolcu ise; biri mütedeyyin, namazını şevk ile kılar. Diğeri gafil, namazsız insanlardır. O yirmidört altun ise, yirmidört saat her gündeki ömürdür. O has çiftlik ise, Cennet'tir. O istasyon ise, kabirdir. O seyahat ise

Temsildeki 24 altın yirmidört saat her gündeki ömürdür. Hadis-i Şerifte ifade edilen mana ile insanın kıymetini bilmediği iki nimet vardır. Bir: sağlık diğeri boş vakit. Hakiki manada şuurlu bir mümin'in boş zamanı yoktur, boşa giden zamanı vardır. Mutasavvıflar vaktin bir mümin için ne kadar önemli olduğunu ifade için "Safi, ibnü'l vakt (vaktin oğludur). Üstad Dördüncü Mes'ele de ifade ettiği mana

Ömür sermayesi pek azdır lüzumlu işler pek çoktur.

Ömür sermayemize altın olarak bakıp bakmadığımız onu harcadığımız yerlerden belli olur. Eğer ki ömür dakikalarımızı tv, sosyal medya veya sair malayaniyat yerlerinde harcıyorsak o zaman altına kağıt muamelesi yapıyoruz demektir. Zamanı altınlaştıran zaman şeridinde bana an ve an gözüken Halıkıyet yani eşsiz bir yaradılış ve Rububiyet o eşsiz yaradılışdaki Rububiyet yani terbiye ve idare ediciliğin benim şuurumdaki farkındalığıdır. Bu farkındalığı yakalamak içinde kendimi Kur'an'ın tahkiki

iman eğitimine tabi tutmak Kur'an okumalarını Kitabı Kebir'i kainat üzerinde mevcudat sahifelerinde müşahade etmekle olur.
Bu çalışmalardan mahrum kalmış bir şuurun ömrünü sermaye olarak görmesinin imkanı yoktur. Şunuda unutmamamız gerekir ki hadisi şerifte ifade edildiği üzere insan ömrünü nerede tükettiğinin hesabını an ve an verecek.
Aslında 24 saatlik günün her anı bir geri dönüşüm makinesine atılıyor. Neticede ya ebedi saadeti yada ebedi helaketi netice verecek.

İşte bu faaliyet-i hakîmiyeden anlaşılıyor ki; zamanın seyliyle beraber gelip geçen eşya-yı seyyaleden ve geçen günlerden, senelerden, asırlardan, leyl ve neharın takallübü ile pek çok mensucat-ı gaybiye ve uhreviye yapılmaktadır. Evet âlemin fihristesi hükmünde olan insan fabrikasında dokunan mensucat o hakikatı tenvir eder. Öyle ise, bu fâni dünyada mevt, fena, devair-i gaybiyede safi bir bekaya intikal ederek bâki kalır. Evet rivayetlerde vardır ki; **insanın ömür dakikaları insana avdet ederler. Ya gafletle muzlim olarak gelirler veya hasenat-ı muzie ile avdet ederler.**

Zaman bir seyl akan bir nehir gibi. Ve eşya dediğim mevcudat bana gün, sene, asır, gece ve gündüz gibi zaman kavramları ile gözüküyor. Dikkatli baktığımda bunlar gayb aleminden dokunan mensucatlar olup uhrevi manaları ifade eden manalardır. İnsanda zaman ve eşya olarak gözüken bu esma, sıfat şuunat silsilesini okumakla mükelleftir. İkra manasını yakaladığım her an zaman şeridinde okuduğum esma ile ömür dakikalarım nurlanıyor ve benim için alemi şehadette hakkımda lehimde

şehadet eder. Kendimi imanı tahkiki iman eğitiminden mahrum bıraktığım her daim bu yoradılışı sıradanlığa, tesadüfe, tabiata veya kendi kendine oluyor zannına sokarak bütün zamanı dakikaları aleyhimde davacı edeceğim.

En büyük gayem hayat serüvenim ömür dakikalarım içinde her an var olan LA İLAHE İLLALLAH hakikatının farkındalığını yakalamak olmalı.

Evet her gün, her zaman, herkes için bir âlem gider, taze bir âlemin kapısı kendine açılmasından, o geçici herbir âlemini nurlandırmak için ihtiyaç ve iştiyakla "**Lâ ilahe illallah**" cümlesini binler defa tekrar ile o değişen perdelere ve âlemlere herbirisine bir "**Lâ ilahe illallah**"ı lâmba yaptığı gibi, öyle de: O kesretli, geçici perdeleri ve tazelenen seyyar kâinatları karanlıklandırmamak ve âyine-i hayatında in'ikas eden suretlerini çirkinleştirmemek ve lehinde şahid olabilen o misafir vaziyetleri aleyhine çevirmemek için, o cinayetlerin cezalarını ve Padişah-ı Ezeli'nin şiddetli ve inadları kıran tehdidlerini, her vakit Kur'anı okumakla tahattur edip, nefsin tuğyanından kurtulmaya

La ilahe illallah hakikatı hayatımın her anında içi çok büyük bir farkındalık ve şuur-u iman dolu bir hakikattır. Zaman ve ömür denilen bu tecelligah-ı seyyalenin farkındalığını azaltacak, nazarımı matlaştıracak, beni gaflete sürükleyecek her şeyle bağımı koparıp kitab-ı kebiri kainat satırlarında nakkaşı ezelinin satırlarını okumak gayreti içinde olmalıyım.

تَأَمَّلْ سُطُورَ الْكَائِنَاتِ فَإِنَّهَا * مِنَ الْمَلإِ الْأَعْلٰى إِلَيْكَ رَسَائِلُ

Yani: "Sahife-i âlemin eb'ad-ı vâsiasında Nakkaş-ı Ezeli'nin yazdığı silsile-i hâdisatın satırlarına hikmet nazarıyla bak ve fikr-i hakikatle sarıl. Tâ ki mele-i a'lâdan uzanan şu selasil-i resail, seni a'lâ-yı illiyyîn-i tevhide çıkarsın."

Şu kitabın heyet-i mecmuasında öyle parlak bir nizam var ki, nazzamı güneş gibi içinde tecelli ediyor. Her kelimesi, her harfi birer mu'cize-i kudret olan bu kitab-ı kâinatın te'lifinde öyle bir i'caz var ki, bütün esbab-ı tabiiye, farz-ı muhal olarak

muktedir birer fâil-i muhtar olsalar, yine kemal-i acz ile o i'caza karşı secde ederek

سُبْحَانَكَ لَا قُدْرَةَ لَنَآ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

diyeceklerdir. Her bir kelimesi bütün kelimatıyla münasebettardır. Ve her harfi, bahusus zîhayat bir harfi, bütün cümlelere karşı müteveccih birer yüzü, nâzır birer gözü var olan bu kitabın öyle bir muzaaf iştibak-ı tesanüd-ü nazmı vardır ki, bir noktayı yerinde icad etmek için bütün kâinatı icad edecek bir kudret-i gayr-ı mütenahî lâzımdır. Demek **sivrisineğin gözünü halkeden, güneşi dahi o halketmiştir. Pirenin midesini tanzim eden manzume-i şemsiyeyi de o tanzim etmiştir.** Sünuhat'ın dokuzuncu sahifesinde

İslamiyetin en aktif ve sürekli şartı bizim dünyamızda ve şuurumuzda en pasif durumda. Hatta maalesef islam dini denilince aklımıza yalnızca fiili ibadetler geldiğinden islamın şartları 4 olarak anlaşılır. Namaz, oruç, zekat, hac fiil boyutudur. Kelime-i şehadet ise zaten ezan okuyunca veya namazda tahiyattta söylediğim bir kelam olarak kalıyor. Buda benim din anlayışımı hayattan koparıp dogmatik, ön kabulleniş ve taklide dönüştürüyor.

Kelime-i şehadet islamın bütün rükünlerinin hususan namazın özüdür. Namaz kainatta, hayatım içinde varlıklar üzerinde müşahade ettiğim bütün yaradılışların, var oluşların yapanın sebeblerin, tesadüfün, kendi kendine olmadığının farkındalığını yakalayıp buna bütün insaniyetimle şahid olduğumunun ifadesidir. Kelime-i Şehadet ici marifetullah dolu, tahkiki bir imanın neticesinde elde edilebilecek kişinin din hakikatını hayatının bütününe yaydığını gösteren "ihsan yani Allah'ı her an görür" gibi yaşama şuurunu kazandıran sürekli ve çok önemli bir ibadettir. Ve bu ibadet bana hayatın her anını salih amel haline getirebilecek bir kıymetdedir.

İşte ey namazsız adam ve ey namazdan hoşlanmayan nefsim!

21

O hâkim ise; Rabbimiz, Hâlıkımızdır. O iki hizmetkâr yolcu ise; biri mütedeyyin, namazını şevk ile kılar. Diğeri gafil, namazsız insanlardır. O yirmidört altun ise, yirmidört saat her gündeki ömürdür. O has çiftlik ise, Cennet'tir. O istasyon ise, kabirdir. O seyahat ise

Temsildeki "has çiftlik" ise cennettir. Bir seyin "has" olduğunu bilmek için iki yöntem aklıma gelir:

1- Has hakkında gerekli tahkiki bilgiye sahip olmak

2- Taklide takılmamak için taklid üzerinde "hasa" ait bilgileri aramak.

Has çiftlik cennet ise ham olan, taklid olan yer dünyadır.

Fakat dünyanın ham ve taklid olan yönünü iyi onlamak gerek.

Birinci Nokta:

Ehl-i dalaletin vekili der ki: "Ehadîsinizde dünya tel'in edilmiş, "cîfe" ismiyle yâdedilmiş. Hem bütün ehl-i velayet ve ehl-i hakikat, dünyayı tahkir ediyorlar. "Fenadır, pistir" diyorlar. Halbuki sen, bütün kemalât-ı İlahiyeye medar ve hüccet, onu gösteriyorsun ve âşıkane ondan bahsediyorsun?"

ELCEVAB:

Dünyanın üç yüzü var:

Birinci yüzü:

Cenab-ı Hakk'ın esmasına bakar. Onların nukuşunu gösterir. Mana-yı harfiyle, onlara âyinedarlık eder. Dünyanın şu yüzü, hadsiz mektubat-ı Samedaniyedir. Bu yüzü gayet güzeldir. Nefrete değil, aşka lâyıktır.

SÖZLER 626

İkinci yüzü:

Âhirete bakar. Âhiretin tarlasıdır, Cennet'in mezraasıdır, rahmetin mezheresidir. Şu yüzü dahi, evvelki yüzü gibi güzeldir. Tahkire değil, muhabbete lâyıktır.

Üçüncü yüzü:

İnsanın hevesatına bakan ve gaflet perdesi olan ve ehl-i dünyanın mel'abe-i hevesatı olan yüzdür. Şu yüz çirkindir. Çünki fânidir, zâildir, elemlidir, aldatır. İşte hadîste vârid olan tahkir ve ehl-i hakikatın ettiği nefret, bu yüzdedir.

Kur'an-ı Hakîm'in kâinattan ve mevcudattan ehemmiyetkârane, istihsankârane bahsi ise; evvelki iki yüze bakar. Sahabelerin ve sair ehlullahın mergub dünyaları, evvelki iki yüzdedir.

İşte dünya tanımları bu şekilde Kur'ani bir şekilde yaparak ilk iki yüzüne dünyanın, eşyanın Cenab-ı Hakk'ın esmasına ve ahirete bakan yüzüne talib olup üçüncü yüzünden şiddetle içtinab etmem gerek.

Dünyanın bu has olmayan yönüne takılmamak aldanmamak için ne yapmam gerekir?

Dünyanın has çiftliğimiz olmadığını anlamak için "has ile taklidi ayırt etmenin iki yolundan biri olan" has üzerine tahkik çalışmasını yapıp ahiret hakkında kalbi mutmainliğe erişmektir. Zira bir insanın dünyaya bağlanmasının aldanmasının sebebi ahiretin hadsiz güzelliğini görememek tahkiki olarak bilememekten kaynaklı.

temizlediği gibi, bu tayyare-i Arz'ın ve bu tuyur-u semaviyenin kanatları ve bu kitab-ı kâinatın sahifeleri de öylece temizleniyor, güzelleşiyor ki; âhiretin hadsiz güzelliğini görmeyen ve imanla düşünmeyen insanlar, dünyanın bu temizliğine, bu güzelliğine âşık olurlar, perestiş ederler.

LEMÂLAR 303

Has ve hakiki yurt olan alem-i ahiret hakkında bilgilere tahkiki iman ile kalbi bir mutmainlik içinde iman edebilirsem o nisbette taklid ve hom olan dünya hayatına aldanma riskim azalır.

Diğer bir yöntem de Kur'an'da bana ibrahim (AS) ile verilen metod ile herşeyin zahirinde var olan fena ve fani hakikatını görüp insan olarak mahiyetimin fena ve fani ile mutmain olamayacağını bilmektir.

فَلَمَّآ اَفَلَ قَالَ لَآ اُحِبُّ الْاٰفِلِينَ

لَقَدْ اَبْكَانِى نَعْىُ ﴿ لَآ اُحِبُّ الْاٰفِلِينَ ﴾ مِنْ خَلِيلِ اللهِ

İbrahim Aleyhisselâm'dan sudûr ile, kâinatın zeval ve ölümünü ilân eden na'y-i

لَآ اُحِبُّ الْاٰفِلِينَ

beni ağlattırdı.

فَصَبَّتْ عَيْنُ قَلْبِى قَطَرَاتٍ بَاكِيَاتٍ مِنْ شُئُونِ اللهِ

Onun için kalb gözü ağladı ve ağlayıcı katreleri döktü. Kalb gözü ağladığı gibi, döktüğü herbir damlası da, o kadar hazîndir, ağlattırıyor. Güya kendisi de ağlıyor. O damlalar, gelecek Farisî fıkralardır.

لِتَفْسِيرِ كَلَامٍ مِنْ حَكِيمٍ اَىْ نَبِيٍّ فِى كَلَامِ اللهِ

İşte o damlalar ise, Nebiyy-i Peygamber olan bir Hakîm-i İlahî'nin Kelâmullah içinde bulunan bir kelâmının bir nevi tefsiridir.

نَهِى زِيبَاسْتْ اُفُولْدَه گُمْ شُدَنْ مَحْبُوبْ

Güzel değil batmakla gaib olan bir mahbub. Çünki zevale mahkûm, hakikî güzel olamaz. Aşk-ı ebedî için yaratılan ve âyine-i Samed olan kalb ile sevilmez ve sevilmemeli.

نَهِى اَرْزَدْ غُرُوبْدَه غَيْبْ شُدَنْ مَطْلُوبْ

Bir matlub ki, gurubda gaybubet etmeye mahkûmdur; kalbin alâkasına, fikrin merakına değmiyor. Âmâle merci olamıyor. Arkasında gam ve kederle teessüf etmeye lâyık değildir. Nerede kaldı ki kalb ona perestiş etsin ve ona bağlansın kalsın.

نَهِى خَوَاهَمْ فَنَادَه مَحْوْ شُدَنْ مَقْصُودْ

Bir maksud ki, fenada mahvoluyor; o maksudu istemem. Çünki fâniyim, fâni olanı istemem; neyleyeyim?..

نَهِى خَوَانَمْ زَوَالْدَه دَفْنْ شُدَنْ مَعْبُودْ

Bir mabud ki, zevalde defnoluyor; onu çağırmam, ona iltica etmem. Çünki nihayetsiz muhtacım ve âcizim. Âciz olan, benim pek büyük derdlerime deva bulamaz. Ebedî yaralarıma merhem süremez. Zevalden kendini kurtaramayan nasıl mabud olur?

عَقْلْ فَرْيَادْ هِى دَارَدْ نِدَاءِ ﴿لَآ اُحِبُّ الْاٰفِلِينَ﴾هِى زَنَدْ رُوحَمْ

Evet zahire mübtela olan akıl, şu keşmekeş kâinatta perestiş ettiği şeylerin zevalini görmek ile me'yusane feryad eder ve bâki bir mahbubu arayan ruh dahi

لَآ اُحِبُّ الْاٰفِلِينَ

feryadını ilân ediyor.

Maalesef bu fani dünyaya hasrı nazar edip has olan çiftliğe talip olamama sebebim mahiyetimin kalp ve ruhumun ebede olan ihtiyacını unutup dünyayı sabit ve baki görmekten kaynaklı.
Ve bir kişinin dünyayı baki görüp has çiftliği unutmasının bir alameti dünya umurunda kazandığına mesrur kaybettiği şeye mahzun olması.

MESNEVI-i NURIYE 130

İ'lem Eyyühel-Aziz!

Aklı başında olan insan, ne dünya umûrundan kazandığına mesrur ve ne de kaybettiği şeye mahzun olmaz. **Zira dünya durmuyor, gidiyor. İnsan da beraber gidiyor. Sen de yolcusun. Bak, ihtiyarlık şafağı, kulakların üstünde tulû' etmiştir. Başının yarısından fazlası beyaz kefene sarılmış. Vücudunda tavattun etmeye niyet eden hastalıklar, ölümün keşif kollarıdır. Maahâza, ebedî ömrün önündedir. O ömr-ü bâkide göreceğin rahat ve lezzet, ancak bu fâni ömürde sa'y ve çalışmalarına bağlıdır. Senin o ömr-ü bâkiden hiç haberin yok. Ölüm sekeratı uyandırmadan evvel uyan!**

Dünya hayatında bir şeye çok fazla sevinmek ve çok fazla üzülmenin temelinde dünyayı fazla ciddiye almaktan, dünyayı ciddiye almamızın temelinde üzerinde ki fani yüzünü görememek var. Dünyaya geliş gayem olan marifetullah ve tahkiki iman çalışmalarını yapmayınca hem mahiyetimin ebede olan arzusunu hemde her şeyde var olan fena ve fani manasını görmeyerek baki ve daimi olana talip olamıyorum.
O yüzden şu kelamı kendime düstur etmeliyim.

Eğer nefsine talib isen, çürüktür hem temelsiz de.

Eğer âfâkı ister isen, fena damgası üstünde.

Demek değmez ki alınsa, çürük maldır hep bu çarşıda.

Öyle ise geç, iyi mallar dizilmiş arkasında...

SÖZLER 205

Temsilden hakikata geçerken "O iki hizmetkar yolcu" tabirinde iki nokta sonradan dikkatimi çekti.
Biri hizmetkar diğeri de yolcu.
Üçüncü Söz'de tefsir edilen ayette

"Ey insanlar! Rabbinize ibadet ediniz." Bakara Sûresi, 2:21.

hitabı var. İnsan hususan ikaz edilip ibadetle emroluyor. Yalnızca ibadet emrinin insana verilmesi iradesi ile ibadeti reddedenin kendisi olduğunu ifade ediyor. Şuursuz varlıkların ibadeti kendisine verilen vazifeleri bihakkın ifâ etmeleridir.
Üstad buna "vezaif-i eşya" tabir edilen hidemat-ı meşhude onların ubudiyetlerinin ünvanlarıdır." ifadesi ile dikkat çeker.
Kur'an'da ayetlerde TUSEBBİHU ve SEBBAHA gibi tabirlerle mevcudatın vazifelerini ifade ederken onlara yüklediği ibadet kavramını itaat üzerinden anlamdırıyor.
Dolayısı ile insaniyetini kaybetmemiş aklı başında kalbi yerinde olan her insan kainata baktığında mevcudatın, mahlukatın Rububiyete karşı itaatini görebilir. Ve o kişi insaniyetini kaybetmemişse çok net olarak şu sonuca varacaktır.

demek olan teselli ise, kabrin öbür tarafında pek esassızdır. Hem kendini başıboş zannetme. Zira şu misafirhane-i dünyada nazar-ı hikmetle baksan, hiçbir şeyi nizamsız gayesiz göremezsin. Nasıl sen nizamsız, gayesiz kalabilirsin? Zelzele gibi vakıalar olan şu hâdisat-ı

Diğer dikkatimi çeken kelam yolcu. Gerek yolcu gerek misafir tabirleri bana çok büyük bir hakikatı ders verip ikaz ediyor. Ben bir yolcuyum ama şurası çok önemli vazifedar bir yolcuyum. Yolculuk nerden başlayıp nereye gidiyor.

O yolculuk ise; âlem-i ervahtan, rahm-ı maderden, gençlikten, ihtiyarlıktan, kabirden, berzahtan, haşirden, köprüden geçen ebed-ül âbâd tarafına bir yolculuktur. O altmış altun ise, altmış sene ömürdür ki; bu vakıayı gördüğüm vakit kendimi kırkbeş yaşında tahmin ediyordum. Senedim yok, fakat bâki kalan onbeşinden yarısını âhirete sarfetmek için Kur'an-ı Hakîm'in hâlis bir tilmizi beni irşad etti. O han ise, benim

SÖZLER 326

Bu fani dünyada misafir ve yolcu olduğumuzu unuttuğumuz her an fani dünyayı baki zannedip kendimizi de baki dünyanın baki adamı görerek mal ile mülk ile vs malayani sair şeylerle oyalanmamız artıyor.
Misafir ve yolcu olduğunu unutmayan kişi duraklara takılmaz. Durakları kendine mesken etmez.
Suurunda her daim şu ölçü ile hareket eder.

münasebetiniz bizimle pek azdır ve dairemize kolay giremezsiniz. Çünki proğramımız budur ki: Dünya bir misafirhanedir. İnsan ise onda az duracaktır ve vazifesi çok bir misafirdir ve kısa bir ömürde hayat-ı ebediyeye lâzım olan levazımatı tedarik etmekle mükelleftir. En

Esas yurt olan alem-i bekaya kadar sürecek bu yolculukta dünya yalnızca bir durak, çocukluk, gençlik, ihtiyarlık yalnızca bir durak. Çok fazla takılmamak her durakta bir parça tenefüs edip yolumuza devam etmeliyiz. Yoksa aldanırız ama aldanmanın bir faydası da olmaz zira durdurmazlar.

Evet ey benim gibi ihtiyarlığını hisseden muhterem ihtiyar ve ihtiyareler! Biz gidiyoruz, aldanmakta faide yok. Gözümüzü kapamakla bizi burada durdurmazlar, sevkiyat var. Fakat gafletten ve kısmen de ehl-i dalaletten gelen zulümat evhamlarıyla bize firaklı ve karanlıklı

Dördüncü Söz'de temsilde kaldığım yerden devam ediyorum.

insanlardır. O yirmidört altun ise, yirmidört saat her gündeki ömürdür. O has çiftlik ise, Cennet'tir. O istasyon ise, kabirdir. O seyahat ise kabre, haşre, ebede gidecek beşer yolculuğudur. Amele göre, takva kuvvetine göre, o uzun yolu mütefavit derecede kat'ederler. Bir kısım ehl-i takva, berk gibi bin senelik yolu, bir günde keser. Bir kısmı da, hayal gibi ellibin senelik bir mesafeyi bir günde kat'eder. Kur'an-ı Azîmüşşan, şu hakikate iki âyetiyle işaret eder. O bilet ise, namazdır. Bir tek saat, beş vakit namaza abdestle kâfi gelir. Acaba yirmiüç

Temsilde geçen bir günlük istasyon hakikatta kabir olarak karşıma çıkıyor. Temsilde kabir istasyonuna kadar geçen süre 1 GÜN olarak ifade edilmiş. Buda Kur'an'da geçen bir ayette dünyada kalış süremizin ifade edildiği ayeti ders veriyor.

قَالَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِى الْاَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٢﴾

قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسْـَٔلِ الْعَٓادِّينَ ﴿١١٣﴾

قَالَ اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا قَلِيلًا لَوْ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾

Meal (Kur'an Yolu)

MÜ'MİNUN SURESİ 112-114

(112) Allah, "Yeryüzünde kaç yıl kaldınız?" diye sorar.

(113) "Bir gün veya günün bir bölümü kadar kaldık; işte, saymakla görevli olanlara sor" derler.

(114) Allah buyurur: "Pek kısa bir süre kaldınız; keşke bunu (dünyada iken) bilmiş olsaydınız!"

Çok uzun zannetiğimiz boğulduğumuz bu dünya hayatı uzun yolculuğumuzun yalnızca kısa bir mesafedeki küçük bir durağı.

Uzun hayat yolculuğumun dünya hayatı sonrası ki safhanın ilk durağı kabir. Kabir hayatının keyfiyeti o hayat ile ilgili safhalar daha çok hadisi şeriflerde zikrediliyor. Genel manada şunu anlıyorum ki kabir ve sonrasında göreceğim bütün muameleler ve manzaralar benim bu hayatı hadisat ve mevcudatı diğer yanda insaniyetimi yorumlamalarıma yani "dinime" göre şekillencek.

insaniyetimi bedenle, cismaniyetle yani mülk boyutu ile, kainatı yani mevcudat ve hadisatı yine gördüğüme yani mülke göre bencelere, tesadüfe, sebeblere, kendi kendine oluyor'a hasrederek yorumladığım nisbette göreceğim bütün manzaralar bu itikad üzere olacak.

Kendimi cesed ve hormonel haz üzerine yorumlayarak bir hayat geçirmiş isem ve beni ayakta tutup terbiye eden Rabbi tanımış isem kalp ve ruh gücüne bağlı bir konfor ile yürünelecek bir yolculukta rahat edeceğim.

Diğer tarafta kendini bana 114 yerde Rahman ve Rahim olarak tanıtan ve bunu bana hayatımın her anında insaniyetimle tasdik ettiren nihayetsiz âdil, merhametkâr, raiyetperver, muktedir, intizam perver, müşfik bir zât. tanımış ve O'na (cc) böyle kalbi bir mutmainlik içerisinde iman etmişsem

aynı zâtın aynı Rabbin ve Halik'in bir farklı menzilinde bana yapacağı muamelede aynı minvalde olacak. Yüklemiş olduğumuz manzaraları izleyeceğiz. İyi manzaralar izlemek istiyorsak iyi manzaraların farkında olacağım. Şuuruma her an var olan Halikiyetin, Rububiyetin güzel manzaralarını yükleyeceğim.. Dolayısı ile iyi bir kabir hayatı iyi ve sağlam bir itikad, sağlam bir itikad sürekli bir iman eğitimi ile olur. Bununda bu dünyada bende ki karsılığı hayatın yorumlamamdan o yorumlamanın din notari nazarında olduğu ise kelamen Subhanallah, Elhamdüllillah, Allahuekber fiilen de kıyam, ruku ve secde ile ifade edilen namazda belli olur.

Kabir ehl-i iman için cennet bahçelerinden bir bahçe olması kainatı, hadisatı mevcudatı hep bu itikadla yorumlamasından kaynaklı. Çok boyutlu Rahmaniyet ve Rahimiyet cilveleri ile süslü bu kainatda imanı ile cenneti yaşayamayan imanının bu dünya hayatındaki getirisini elde etmeyen kisinin basta kabirde sonra ahiretin sair menzillerinde harikulade bir mekan ve karşılanma beklemesi biraz ütopik müfritane hüsnü zan olur.

Kabrin kafir için cehennem çukurlarından bir çukur olması yalnızca itikadi küfür içinde olanlara mahsus

değil. Bu dünyada "rahmetim her şeyi kuşatmıştır" sırrını göremeyip kainatda adaletsizlik, zulüm, karşaşa kaos görüp buna itikad eden rahmetin üzerini örten küfür ehlinin kabir hayatı da dünyası gibi cehennemi bir çukur olacak. Hadislerde geçen kabir hayatı ile ilgili yerleri müjdeleri ikazları bu minvalde değerlendirmekte fayda olduğunu düşünüyorum.
Bu dünyada dünyaya geliş gayesi olan marifetullah ve imanı tahkiki eğitimine önem vermeyip dinini taklid ve kültür seriyesinde yaşayarak insaniyetini beşeriyete hasredip cesed ve hormon ve ona bağlı haz karanlık kabrine sokan, kainatta hadisat ve mevcudat üzerinde hikmet, adalet ve rahmet parıltılarını göremeyip zulüm, adaletsizlik ve kaos müşahade ederek cehennemi halete girip dünyasını cehennem çukuru hükmünde bir kabre çeviren bir şuurun hadis-i şeriflerde zikredilen kabir hayatına dair güzellemelerden ve müjdelerden nasiplenmesini beklemek ahmakane bir hüsnü zan olur.
Alem-i ahiret ve kabir bu hayatın bir devamı hükmünde olacak.

insanlardır. O yirmidört altun ise, yirmidört saat her gündeki ömürdür. O has çiftlik ise, Cennet'tir. O istasyon ise, kabirdir. O seyahat ise kabre, haşre, ebede gidecek beşer yolculuğudur. Amele göre, takva kuvvetine göre, o uzun yolu mütefavit derecede kat'ederler. Bir kısım ehl-i takva, berk gibi bin senelik yolu, bir günde keser. Bir kısmı da, hayal gibi ellibin senelik bir mesafeyi bir günde kat'eder. Kur'an-ı Azîmüşşan, şu hakikate iki âyetiyle işaret eder. O bilet ise, namazdır. Bir tek saat, beş vakit namaza abdestle kâfi gelir. Acaba yirmiüç

Temsildeki seyehat kabre, haşre, ebede gidecek beşer yolculuğu. Seyahatimiz aslında daha evvelden başlıyor. Mesnevide yolculuk şöyle ifade ediliyor "İnsan bir yolcudur. Sabaretten gençliğe, gençlikten ihtiyarlığa, ihtiyarlıktan kabre, kabirden haşre haşirden ebede kadar yolculuğu devam eder"

Üstad seyahati kabirden sonra olarak ifade ediyor. Yani seyehatin dünya kısmı zaten alem-i ahirete göre 1 gün hükmünde yani çok kısa ve kayda değerliği yok hükmünde. Fakat bu bir günlük kısa hayatda bana kabir ile başlayacak uzun seyahatda gerekecek enerji yüklemesi yapılacak.

Amele göre takva kuvvetine göre tabiri üzerinde durmak gerekiyor. Kelime-i şehadet bölümünde ifade edildiği üzere taklide dayalı din anlayışında "amel" denilince islamiyeti salât, savm, hac zekat gibi bedeni ve mâli ibadetlere hasrederek fikir boyutunu unuttuk. Maalesef alem-i islam bugün dinin fiil boyutundaki çeşitliliğini fikir boyutunda yaşayamıyoruz. Tefekküre ve düşünmeye dayalı islamiyeti rutin bedeni ve mâli ibadetlerle sınırlayarak hem hayatı hemde hayatın içindeki dini

sınırlandırdık.

Amel fikir + fiildir. Ve İslamiyetin bütün fiili ibadetleri fikirden beslenir. Üstad amel ve takvayı yanyana zikrediyor. Bir cihette en basit manada amel fiil takva kişinin onu muhafazası ve amelinde kişiyi muhafaza etmesi olarak anlıyorum. Amel bir cihette takvayı netice verir, takva da bir cihetle ameli netice verir.

Üstad takva ve amâl-i salihi şöyle ifade ediyor:

KASTAMONU 148

(Bu mektub gayet ehemmiyetlidir)

Aziz, sıddık kardeşlerim!

Bugünlerde Kur'an-ı Hakîm'in nazarında imandan sonra en ziyade esas tutulan **takva ve amel-i sâlih** esaslarını düşündüm. **Takva, menhiyattan ve günahlardan içtinab etmek; ve amel-i sâlih, emir dairesinde hareket ve hayrat kazanmaktır.** Her zaman def'-i

Konunun ele alınış düzleminde ve Dördüncü Söz'e kadar yapılan iman eğitiminde neticesinde şunu anlıyorum ki: Amel yalnızca İslamiyetin fiili ibadetlerini kapsayan belli zamanlarda yapılan ritüeller olmayıp benim hayatımda sergilediğin her hareket, yürümek oturmak kalkmak, yemek yemek vs. de var olan Halıkiyeti ve Rububiyeti görüp o fiiller esnasında tecelli eden esmâ-i ilahiyenin farkında olmak ve O'na (c.c) her an şahid olmaktır. Takva da bana bu şuuru kazandıracak farkındalıkları yakalamak adına bütün duygu ve kuvvelerimi hassaten kuvve-i akliye kuvve-i şeheviye, kuvve-i gadabiyeyi vahyin eği-

timinden geçirmek, diğer tarafta bu geniş amel şuurunu her daim muhafaza etmek olarak anlıyorum.

Bu cismi fikir ve fiil ile dolu amel ve takva şuuru bana kabirle başlayacak hasir, sırat ve mizan gibi safhalarla devam edecek ve cesedin ve cesede bağlı hormonel gücün hiçbir faydasının olmadığı kalp ve ruh gücünün esas olacağı bu azim yolculukta bana uzun mesafeleri dereceme göre kısaltacak. Bu uzun yol Kur'an'da iki ayette zikrediliyor.

GÖKTEN YERE KADAR HER İŞİ DÜZENLEYİP YÖNETİR. SONRA BÜTÜN BU İŞLER SİZİN HESABINIZA GÖRE BİN YIL TUTAN BİR GÜNDE O'NA YÜKSELİR (SECDE-5)

MELEKLER VE RUH MİKTARI ELLİ BİN SENE OLAN BİR GÜNDE O'NA YÜKSELİR. (MEARİC-4)

Bu iki ayette ve Kur'an-ı Kerim'de geçen ve eyyam-ı Kur'aniye tabir edilen bütün zamanlar Rububiyet makamından ifadelerdir ve Rab uzun mesafeleri abde onun anlayacağı ifadelerle anlatıp ders verir. Bu tür zaman ifadeleri bize göredir.

Hakikatta beka aleminde Baki-i Hakiki'ye göre O'nun marifet ve rızası yolunda bir saniye bir senedir. Bu tür zaman ifadelerine bu nazarla bakmak gerek.

Temsilde geçen bir günlük istasyonda bulunan araba, gemi, şimendifer, tayyare gibi araçlar kabir ile başlayan ebed yolculuğunda benim kalp ve ruh yani melekut boyutumun neticesinde oluşan şuur hızım olarak anlıyorum. Tahkiki iman ve marifetullah çalışmalarımı bu dünyada yaparak az bir masraf ile Efendimin yani Cenabı Hak'ın marifetini kazanıp beşeriyetten sıyrılarak kalp ve ruhun derece-i hayatı olarak ifade edilen bir hayata, hayat boyutuna ulaşarak hayal suretin, şimşek suretinde sürat-i intikal ile o uzun yolu kısa bir zamanda kat edeceğim. Bir misal verecek olursam gurbette iken uzun zamandan beri görmediğim annemden bana bir mektup gelse o mektubun ilk satırlarını okuduğum anda ben hemen kendimi annemin yanında olarak hissediyorum ve aradaki o mesafe ve gurbet ortadan kalkıyor. Ben adeta insaniyetimle hayale binip bir anda annemin yanında olabiliyorum.

Veya geçmişe ait bir eser, bir eşya beni alıp hemen o zamana taşıyabiliyor. İşte bu misaller gibi bende insaniyetimi Kur'an ve sünnet ile yorumladığımda ceset kayıtlarını aştığımda Kainat üzerinde Halıkıyet ve Rububiyet eserlerini müşahade idmanımı sürekli hale getirdiğimde kabir ile başlayan farklı bir boyutta aynı Halık ve Rabbin mekanında dünyada herşeyden O'na

ulaştığım gibi ordada bir anda çabuk bir şekilde menzile varacağım inşaallah.

Temsilde ki "sermaye"'den anladığım tahkiki iman eğitimi ve marifetullah çalışmaları ile elde ettiğim şuur ve içi o şuurla dolu olan tefekkür-i ibadetlerdir.

Azîmüşşan, şu hakikate iki âyetiyle işaret eder. O bilet ise, namazdır. Bir tek saat, beş vakit namaza abdestle kâfi gelir. Acaba yirmiüç saatini şu kısacık hayat-ı dünyeviyeye sarfeden ve o uzun hayat-ı ebediyeye bir tek saatini sarfetmeyen; ne kadar zarar eder, ne kadar nefsine zulmeder, ne kadar hilaf-ı akıl hareket eder. Zira bin adamın iştirak ettiği bir piyango kumarına yarı malını vermek, akıl kabul

Temsildeki bilet namazdır. Yine temsilde bu bilet için "define anahtarı hükmünde olan" tabirini kullanıyor. Bundan şunu anlıyorum ki namaz kalibresi ne kadar düşük olursa olsun insana çok büyük bir ibadet ve kazanç kapısını açıyor. İnsan halife-i arz olarak zaman şeridinde Halıkiyetin ve Rububiyetin meşherinde nuru imanla yaratılan mahlukatı anlamlandırdığında onlar üzerinde gözüken esmai ilahiyenin farkındalığı ile onların bu esmalara yaptığı ayinadarlık ile yaptıkları ibadetlere sahip olur. Bir insan tek başına bir kazanacakken bu şuur ve o şuur ile kılınan namaz ona define gibi binler kazancın kapısını açacak.

Yani mevcudatın Halıkıyete ve Rububiyete ve sair esmai ilahiyeye yaptıkları ayinedarlık onların ibadetleri olup bu ibadetler bir define hükmüne geçiyor.

Malum olur ki define gizlidir. Mevcudatın zahirinde bu ibadet ve zikirleri görmek zordur. Gözükmemesi de bir cihette imtihan sırrından kaynaklıdır. Fakat insaniyetini kullanan her insan mahlukatın üzerinde gözüken tasarrufatın o mahluklar ile ilgisinin olamayacağının farkına varır. Diğer yandan kendini dünyaya geliş gayesi olan marifetullah eğitimine tabi tutan her ehl-i iman mevcudatın vezaif-i eşya olarak gözüken itaat ve ibadetlerine şahid olur.

Evet herkes, kâinatı kendi âyinesiyle görür. Cenab-ı Hak insanı kâinat için bir mikyas, bir mizan suretinde yaratmıştır. Her insan için, bu âlemden hususî bir âlem vermiş. O âlemin rengini, o insanın itikad-ı kalbîsine göre gösteriyor. Meselâ; gayet me'yus ve matemli olarak ağlayan bir insan, mevcudatı ağlar ve me'yus suretinde görür; gayet sururlu ve neş'eli, müjdeli ve kemal-i neş'esinden gülen bir adam, kâinatı neş'eli, güler gördüğü gibi; mütefekkirane ve ciddî bir surette ibadet ve tesbih eden adam, mevcudatın hakikaten mevcud ve muhakkak olan ibadet ve tesbihatlarını bir derece keşfeder ve görür. Gafletle veya inkârla ibadeti terkeden adam; mevcudatı, hakikat-ı kemalâtına tamamıyla zıd ve muhalif ve hata bir surette tevehhüm eder ve manen onların hukukuna tecavüz eder.

Burada yine çok önemli bir nokta namaz define anahtarı olarak ifade ediliyor. Anahtar bir cihetle defineden önemlidir. Zira içi lebaleb dolu olan ve asla kırılarak ulaşılmayacak bir define sandığına ulaşmak ancak anahtarla mümkün olur. Namaz bana sair mahlukatın ibadetlerini kapsayan çok büyük bir define sandığının anahtarı hükmünde. Namaz kılmakla cüzi bir yönelişle çok büyük ve külli kazanca nail olacağım.

Azîmüşşan, şu hakikate iki âyetiyle işaret eder. O bilet ise, namazdır. Bir tek saat, beş vakit namaza abdestle kâfi gelir. Acaba yirmiüç saatini şu kısacık hayat-ı dünyeviyeye sarfeden ve o uzun hayat-ı ebediyeye bir tek saatini sarfetmeyen; ne kadar zarar eder, ne kadar nefsine zulmeder, ne kadar hilaf-ı akıl hareket eder. Zira bin adamın iştirak ettiği bir piyango kumarına yarı malını vermek, akıl kabul ederse; halbuki kazanç ihtimali binde birdir. Sonra yirmidörtten bir malını, yüzde doksandokuz ihtimal ile kazancı musaddak bir hazine-i ebediyeye vermemek; ne kadar hilaf-ı akıl ve hikmet hareket ettiğini, ne kadar akıldan uzak düştüğünü, kendini âkıl zanneden adam anlamaz mı?

Mesele insaniyeti ikna edecek bir şekilde ifade edilip isbat edildikten sonra yine çok basit bir mantıkla hakikat teyid ediliyor.

Yirmiüç saati kısacık hayata sarfetmek

Uzun, sonsuz hayat-ı ebediyeye bir tek saati sarfetmemek üç sonuç karşıma çıkıyor.

1- Zarar ediyorum çok büyük bir kazanç kapısını reddediyorum

2- Nefsime zulmediyorum. Nefis de kainattaki her şey gibi her an Halıkiyete ve Rububiyete ayinedar aciz bir varlık ve ibadete fıtri bir şekilde muhtaç ve memur. Diğer tarafta nefsin yapısı gereği istediği sınırsız ve elemsiz lezzetin makarrı bu dünya değil. Bu fani dünyada en azından bir saatini vermekle arzuladığı sınırsız ve elemsiz lezzetlere ulaşabilir. Diğer bir noktada mecbur ve mükellef olduğu ibadeti terk etmekle azabla baş başa kalacak yine nefsin kendisi olacak.

3- İnsaniyetini kaybetmeyen her insan bir saati fıtratımın gereği olan farz olan bana çok büyük kazancı sağlayacak olan namaza sarfetmenin gerekli olduğunu anlar. Anlamayanın aklından şüphe edilir.

Bu kadar izah, akli kalbi ikna edecek kadar açık ve bedihi olan bu hakikata insan nefsinin yanaşmama sebebi nedir?

Temsil de tek kelime ile ifade ediliyor İNAD.....

İnad geçmiş dönemde insanların vahyin eğitimine karşı direnç göstermelerinin ve halihazır zamanda benimde vahyin terbiye ve idaresine karşı diren-memin en büyük sebebi İNAD'dır.

İnad insan fıtratında derc edilmiş bir latifedir. Eğer insan vahyin terbiyesine direndiğinde bu inad yanlış kullanılıp kişiyi hakikattan uzaklaştırır. Ve insan inad yüzünden kendine muhakkak zarar olan bir şeyde ısrarcı olabilir.

Halbuki namazda ruhun ve kalbin ve aklın büyük bir rahatı vardır. Hem cisme de o kadar ağır bir iş değildir. Hem namaz kılanın diğer mubah dünyevî amelleri, güzel bir niyet ile ibadet hükmünü alır. Bu surette bütün sermaye-i ömrünü, âhirete mal edebilir. Fâni ömrünü, bir cihette ibka eder.

Başta namaz olmak üzere sair ibadetlerin hatta din hakikatının kişide karşılık bulması ve din haki-katının kişiyi fetih etmesi kendini doğru tanımlaması gerekir. Beden ve cismaniyetin esas olmadığını amaç değil araç olduğunu ve insanı insan yapan hakikatların kalp, ruh, vicdan, akıl vs. gibi noktalar olduğunu ve bu noktaların ihtiyaçlarının da bu dünya ve dünyalıklar ile karşılanamayacağını bilip, melekut boyutunun aradığı rahatı İslamiyette ve namazda

bulabilir. Her insanın hedefi ve gayesi olan maneri huzurun adı olan din yani İslam bu şuura ermiş olan kişiyi fetheder. Böyle insaniyeti bütünü ile tatmineden islamiyet ve onun en büyük emri olan namaz bedenen de çok zor olmayan gayet kolay faydalı bir ibadettir.

Cümlede insaniyetin üç önemli cihazatından bahsetti. Ruh, kalp, akıl bu üç nokta ancak namazda rahat ediyormuş .... Neden?

Başta ruh insanı insan yapan en önemli yapısı. Mahiyetini bilmesemde cesed arkasında manayı idrak eden, manaya müteveccih olan yapımız. Ve insan ruhunun bir ve en önemli özelliği bu dünyaya ait olmayıp bu dünyada rahat etmeyeceğidir.

Bir cihetti ile bekaya namzad olan ölümsüz olan ruh fani kararsız, sonlu bu dünyada rahat edemez. İnsan ruhu hep öteleri arzu eder madde arkasındaki manaya yani hep öteleri görmek, anlamak ve ulaşmak ister. İnsan bedeninin böyle bir hedefi yoktur. Bulunduğu yerle, anla ve hazla meşguldür. Beden insaniyetin hayvaniyet boyutudur. Ruhun bu öteleri hedefleyen, merak eden yönü ile insanlık en basit manada teleskoplar

ve mikroskoplar ile hep öteleri araştırıp ulaşma gayreti içine girmişler. Namaz zevale mahkum olan fena ve fani olan dünya hayatında ötelere açılan beka alemine bakan pencereyle ruhun tenefffüs vaktidir. Bütün fanilere bedel bir Bâkî-i Hakikiye müteveccih olmasıdır.

Diğer bir manevi cihazatımız kalptir. Kalp madde üzerinde yazan manaya ulaşmama iman intisabı ile madde üzerindeki manaların kaynağına ulaşmama vesile olan manevi boyutumuzdur. Bütün mahlukat üzerinde cilveleri gözüken Bâkî-i Hakiki ye rabtı kalp etmekle ancak insaniyet teskin olur. Zira hadsiz muhabbetin toplandığı kalp muhabbet ettiği şeylerin zevali nisbetinde yaralanır, azab çeker.

İşte namaz mevcudat sahifelerinde gözüken kemal, cemal, ihsanın kaynağına yönelerek rahatladığı teskin edildiği yerdir.

İnsan aklıda yapı olarak geçmiş ve gelecek ile irtibat kuran bir yapıda yaratılmış İnsaniyet aklın gerek yapısal gerek irtibatlı olduğu kainatın üzerinde gözüken tasar-

rufatlar ile ortaya çıkan "Neyim, nedir, nereden geliyorum-geliyorlar, nereye gidiyorum - gidiyorlar" sorularına cevaplar arar. Vahyin terbiyesine girmiş akıl bu sorularına cevaplar bulup bütün bu tasarrufatın Halıkına ve Rabbine yönelerek rahat eder.

Netice olarak başta kalp, ruh ve akıl olmak üzere manevi cephesinin farkında olan insan için namaz çok önemlidir ve ancak insaniyet namazla rahat eder.

Manevi bu yönlerini iptal edip kendini beden, cismaniyet ile yorumlayan kişi için din işgalci hükmüne geçer. Zira İslam insaniyetini doğru yorumlayan melekut boyutunun ve o boyutun istek ve arzularını, gıdalarının farkında olan için fetih olur. Doğru insan tanımlaması yapılmazsa ne İslam nede onun emirleri başta namaz olmak üzere o kişi için mana ifade etmez ve o kişiye bu âli hakikatlar yük olur.

Halbuki namazda ruhun ve kalbin ve aklın büyük bir rahatı vardır. Hem cisme de o kadar ağır bir iş değildir. Hem namaz kılanın diğer mubah dünyevî amelleri, güzel bir niyet ile ibadet hükmünü alır. Bu surette bütün sermaye-i ömrünü, âhirete mal edebilir. Fâni ömrünü, bir cihette ibka eder.

Fıkıhta bir kaide vardır.

Vesilenin hükmü, maksada göre şekillenir.

Bir işi yapmaya niyet ettiğimde maksadım ibadet ise yani o işi yaparken aczimi, fakrımı hissedip esmâ-i ilahiyeye ayinedarlık bilinci ile kullığumun ve mahlukiyetimin nedeni ile hangi işi yaparsam o iş namaz kılmak şartı ile ibadet hükmüne geçer.

Neden namaz kılmak şartı daha önceki derslerde ifade ettiğimiz gibi namaz kainatta hiçbir varlığın hiçbir şeyi yapamayacağının idraki ile her varlıkta zahir gözüken Halıkiyet ve Rububiyetin azamî farkındalığıdır. Şuurlu bir ehl-i iman mübah ve mecburi yaptığı her işinde bu manayı yakalayarak bütün işlerini (namaz kılmak şartı ile) ibadet hükmüne getirebilir.

Yoksa namaz kılmayıp "çalışmakta ibadettir" diyerek kendini fani, geçici, dünya hayatına adayanların bu sözleri kuru bir lakırdıdan başka bir şey değildir. Hatta çok büyük bir emr-i ilahiyeyi tahfif etmek çok büyük bir günahtır.

Diğer tarafta namaz kılan kimsenin diğer mübah dünyevi işlerinin, güzel bir niyet ile ibadet hükmünü almasına bir misal daha verecek olursam Askere kaydolan bir kişi kayıt yapıldığı anda artık askerdir. Askerlik süresi yalnızca üniforma giydiği zamanlarda değil bütün zamanlar için geçerlidir. Mesela evde sivil kıyafetlerde de olsa, tatilde de olsa, uyusa da, yemek yese de o kişi askerdir. Ve bu askerin maaşı da yalnızca askerlik mesaisine, üniformalı olduğu zamanlara göre verilmez, her anı askerlikten sayılır.
İşte insaniyetini ve kainatı vahyi Kur'an ile yorumlayan sünnet-i seniyyeye göre anlamlandıran kişi bunun en büyük alameti olan namaz ile hem kainatın hemde kendisinin bir hizbullah, abdullah olduğunun farkındalığını ifade eder. Namaz üniformasını giydiği anda hayatının bütünü aynı ibadet kategorisinde kabul edilip defterine ibadet olarak yazılacak.
Bir saatin bütün zamanları ibadet haline getirmesine bir misal evde yapılan yoğurdun mayalama tekniğini verebiliriz. Kaynatılan sütün içine konulan bir kaşık yoğurt ile tencere kapatılınca bir gün sonra sütün komple yoğurt olduğunu müşahade ederiz.

İşte hayatım bir süt hükmünde, bir saatlik namazım bir kaşıklık yoğurt hükmünde. O bir saatlik namaz şuuru benim hayatımın bütününü ibadet haline getirebiliyor.

Üstad kendi hayatında namaza azami ehemmiyet verirken gerek neşrettiği hakikatlarda gerekse hayat içinde iletişim kurduğu insanlara beş vakit namaz kılmanın öneminden bahsetmiş ve namaz kılanın mübah dünyevi amellerinin ibadet hükmünde olduğunu ihtar etmiş. Buna iki misal verecek olursam:

21. Söz'de şöyle ifadeler geçiyor.

Eğer desen: "Beni namazdan ve ibadetten alıkoyan ve fütur veren öyle lüzumsuz şeyler değil, belki derd-i maişetin zarurî işleridir." Öyle ise ben de sana derim ki: Eğer yüz kuruş bir gündelik ile çalışsan; sonra biri gelse, dese ki: "Gel on dakika kadar şurayı kaz, yüz lira kıymetinde bir pırlanta ve bir zümrüt bulacaksın." Sen ona: "Yok, gelmem. Çünki on kuruş gündeliğimden kesilecek, nafakam azalacak" desen; ne kadar divanece bir bahane olduğunu elbette bilirsin. Aynen onun gibi; sen şu bağında, nafakan için işliyorsun. Eğer farz namaz terketsen, bütün sa'yin semeresi, yalnız dünyevî ve ehemmiyetsiz ve bereketsiz bir nafakaya münhasır kalır. Eğer sen istirahat ve teneffüs vaktini, ruhun rahatına, kalbin teneffüsüne medar olan namaza sarfetsen; o vakit, bereketli nafaka-i dünyeviye ile beraber, senin nafaka-i uhreviyene ve zâd-ı âhiretine ehemmiyetli bir menba olan, iki maden-i manevî bulursun:

Birinci maden:

Bütün bağındaki

{(Haşiye): Bu makam, bir bağda bir zâta bir derstir ki, bu tarz ile beyan edilmiş.}

yetiştirdiğin -çiçekli olsun, meyveli olsun- her nebatın, her ağacın tesbihatından, güzel bir niyet ile, bir hisse alıyorsun.

İkinci maden:

Hem bu bağdan çıkan mahsulâttan kim yese -hayvan olsun, insan olsun; inek olsun, sinek olsun; müşteri olsun, hırsız olsun- sana bir sadaka hükmüne geçer. Fakat o şart ile ki: Sen, Rezzak-ı Hakikî namına ve izni dairesinde tasarruf etsen ve onun malını, onun mahlukatına veren bir tevziat memuru nazarıyla kendine baksan...

İşte bak, namazı terk eden ne kadar büyük bir hasaret eder, ne kadar ehemmiyetli bir serveti kaybeder ve sa'ye pek büyük bir şevk veren ve amelde büyük bir kuvve-i manevî temin eden o iki neticeden ve o iki madenden mahrum kalır, iflas eder. Hattâ ihtiyarlandıkça bahçecilikten usanır, fütur gelir. "Neme lâzım" der. "Ben zâten dünyadan gidiyorum. Bu kadar zahmeti ne için çekeceğim?" diyecek, kendini tenbelliğe atacak. Fakat evvelki adam der: "Daha ziyade ibadetle beraber sa'y-i helâle çalışacağım. Tâ, kabrime daha ziyade ışık göndereceğim, âhiretime daha ziyade zahîre tedarik edeceğim."

Yine toplum içinde karşılaştığı çeşitli tabakadan insanlara namazın önemi ve namaz kılmaları ile mübah dünyevi amellerinin ibadet hükmünde olacağına dair ifadeleri Tarihçe-i Hayat isimli eserde Emirdağ Hayatında Sayfa 466'da şöyle geçiyor.

{(Haşiye): Dinî farzlarını yerine getirmek suretiyle dünyevî çalışmaların da bir ibadet hükmüne geçtiğine dair Üstadımızın yanına gelenlere verdiği derslerden birkaç nümune:

1- Üstadımız Bedîüzzaman Hazretleri ile birlikte, bir gün Eskişehir'deki Yıldız Oteli'nde bulunuyorduk. Şeker Fabrikasından yanına gelen birkaç işçi ve ustabaşına kısaca dedi: "Siz farz namazlarınızı kılsanız, o zaman fabrikadaki bütün çalışmalarınız ibadet hükmüne geçer. Çünki milletin zarurî ihtiyacını temin eden mübarek bir hizmette bulunuyorsunuz."

2- Yine bir gün, Eğirdir yolu altında oturmuş Rehber'i okuyorduk. Tren yolunda çalışan birisi geldi. Ve Üstad, ona da aynı şekilde: Feraizi eda edip, kebairden çekilmek şartıyla bütün çalışmalarının ibadet olduğunu, çünki on saatlik bir yolu bir saatte kestirmeğe vesile olan tren yolunda çalıştığından mü'minlere, insanlara olan bu hizmetin boşa gitmeyeceğini, ebedî hayatında sevincine medar olacağını ifade etmiştir.

3- Yine bir gün vaktiyle Eskişehir'de, tayyareciler ve subaylar ve askerlere de aynen şu dersi vermişti: "Bu tayyareler, bir gün İslâmiyete büyük hizmet edecekler. Farz namazlarınızı kılsanız, kılamadığınız zaman kaza etseniz, asker olduğunuz için her bir saatiniz on saat ibadet, hususan hava askeri olanların bir saati otuz saat ibadet sevabını kazandırır. Yeter ki kalbinde iman nuru bulunsun ve imanın lâzımı olan namazı îfa etsin.

4- Hem Barla, hem Isparta, hem Emirdağ'da çobanlara derdi: "Bu hayvanlara bakmak, büyük bir ibadettir. Hattâ bazı Peygamberler de çobanlık yapmışlar. Yalnız siz farz namazınızı kılınız, tâ hizmetiniz Allah için olsun."

5- Yine bir gün, Eğirdir'de elektrik santralının inşasında çalışan amele ve ustaya: "Bu elektriğin umum millete büyük menfaatı var. O umumî menfaattan hissedar olabilmeniz için, farzınızı kılınız. O zaman bütün sa'yiniz, uhrevî bir ticaret ve ibadet hükmüne geçer." demiştir. Bu neviden onbinler misaller var. Daimî hizmetinde bulunan talebeleri}

* * *

Bu geniş misaller namaz kılanın mübah dünyevî amellerinin ibadet hükmünde olacağına kanaat getirecek derecede yeterli.

Halbuki namazda ruhun ve kalbin ve aklın büyük bir rahatı vardır. Hem cisme de o kadar ağır bir iş değildir. Hem namaz kılanın diğer mubah dünyevî amelleri, güzel bir niyet ile ibadet hükmünü alır. Bu surette bütün sermaye-i ömrünü, âhirete mal edebilir. Fâni ömrünü, bir cihette ibka eder.

Bir insanın huzuran ahirzaman insanının kısa bir ömde kendisine ahireti kazandıracak ve Fazl-ı ilahiyi kendine celbedecek amellere muvaffak olması zor. Zira insanın mahlukiyeti noktasında kilzaruri kayıdları olan uyku, yeme içme, okul, iş gibi kayıdları düştüğümde insanın 60-70 senelik ömründen boşta kalan kısım 9 yıl kadar bi-süre. Sair zamanlar zikrettiğim yerlerde gidiyor. Bu noktada bana çok önemli bir formül gerekkir. bütün bu zamanlarımı ibadet hükmüne getirip fani hayatımın her anını bakileştirsin.

Bu formüllerin birisi namazdır. Vermiş olduğum misaller ile namaz şuuru benim bütün hayatım ibadet hükmüne getirebilir. O yüzden namaz, çok değerlidir, çok önemlidir. Zahirde namazımın kalibresi ne kadar düşük olursa olsun içerisinde cüz-i'de olsa bu hakikatları barındırdığı için namaza azami ehemmiyet göstermem gerekir. Ve kalitesini artırma noktasında gayret etmem gerekir.

Diğer formülde sünnet-i seniyeye ittibadır.

İşte bu sırra binaen Sünnet-i Seniyeye ittibaı kendine âdet eden, âdâtını ibadete çevirir, bütün ömrünü semeredar ve sevabdar yapabilir.

Sünnet-i seniyye şuuru benim âdat ve ihtiyaç ve zaruriyât olan bütün fiillerimi Halık ve Rab ile irtibatlandırıp o fiillerde O'nun esmasını müşahade etmemi sağlayan bir hakikattır. Aynı namaz gibi hayatımın bütününü bana ibadet haline getirecek bir iksirdir.

Buraya kadar bana Kur'an'ın tahkiki iman eğitimine bağlı Kur'an'ı bir salât dersi verildi. Tabi bu anlatılan namaz ile kendi kıldığım kalibresi düşük namaza bakınca insan otomatikman yelse düşüyor.
Adeta benim namaz nerede bu hakikatı namaz nerede diyerek bu dersi çalışan veya dinleyip izleyenler düşünüyor. Bunla ilgili nefs-i emmarenin namaz hakikatına direncini kırmak adına nesredilen 21. Söz'de şu ifadeler ile cevap verilmiş

Sakın deme: "Benim namazım nerede, şu hakikat-ı namaz nerede?" Zira bir hurma çekirdeği, bir hurma ağacı gibi, kendi ağacını tavsif eder. Fark yalnız icmal ve tafsil ile olduğu gibi; senin ve benim gibi bir âminin -velev hissetmezse- namazı, büyük bir velinin namazı gibi şu nurdan bir hissesi var, şu hakikattan bir sırrı vardır -velev şuurun taalluk etmezse-. Fakat derecata göre inkişaf ve tenevvürü ayrı ayrıdır. Nasıl bir hurma çekirdeğinden, tâ mükemmel bir hurma ağacına kadar ne kadar meratib bulunur. Öyle de: Namazın derecatında da daha fazla meratib bulunabilir. Fakat bütün o meratibde, o hakikat-ı nuraniyenin esası bulunur.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى مَنْ قَالَ اَلصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّينِ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ اَجْمَعِينَ

* * *

Dolayısı ile zahirde namazımın kalibresi ne kadar düşük olursa olsun o külli namaz hakikatından cüzi de olsa hissesi var. O yüzden yeise düşmeden namazımı vaktinde ve tadil-i erkan ile kılmaya gayret göstereceğim, diğer taraftan Kur'an'ın ders verdiği namaz hakikatına ulaşma gayretinde olup bunun için Kur'an'da tahkiki iman eğitimine gayret edeceğim. Cenab-ı Hakk bu Kur'ani namaz hakikatına ulaşabilmeyi nasip eylesin. O hakikata ulaşma vesilesi ve yolu olan tahkiki iman eğitimine de önem vermeyi nasip eylesin.

Amin